

**HAMBALKÓ EDIT, FRANK OSZKÁR, NÁDOR GYÖRGY
ÉS TÓTH FERENC**

**Az MMA Kecse utcai Makovecz Szalonjában 2018. október 3-án
elhangzott laudációk:**

I.

HAMBALKÓ EDIT ZONGORAMŰVÉSZ-TANÁR

Hambaló Edit (Nagygyörgy Sándor portréja az 1970-es években készült)

Hambalkó Edit zongoraművész-tanár Csepelen született 1931-ben, amely akkor megyei jogú város volt. Édesanyja hangszerén kezdett zongorázni, zenész nem volt a családban. Tanulmányait 8 éves korában a csepeli magán zeneiskolában kezdte Dr. Lengyel Józsefnél. A budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolára 1949-ben vették fel, ahol Kadosa Pál, Nemes Katalin, Mihály András és Járdányi Pál növendéke volt. Diplomáját 1957-ben szerezte. 1959-től a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zongoratanára, Vásárhelyi Magda halála után tanszékvezető. 1981-től a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Zenetanárképző Intézete budapesti tagozatának adjunktusa, 1985-1994 közt párhuzamosan a Zeneművészeti Főiskolán is tanított. 1996-tól docens, 2001-ben vonult nyugalomba.

Művészi pályája 1957-ben indult, két évig az Országos Filharmónia ösztöndíjasa, majd még nyolc évig szólistája volt. 1961-ben a budapesti Nemzetközi Liszt Zongoraverseny különdíjasa, majd Sepsey József hegedűművésszel megnyerték a bukaresti Enescu Szonátaverseny harmadik díját. Szólóművészként és kamaramuzsikusként is számos koncertet tartott hazánkban és külföldön (NDK, Csehszlovákia, Lengyelország, Románia, Olaszország, Ausztria, Svájc). Szívén viselte a kortárs magyar szerzők műveinek bemutatását, előadását, pl. ő mutatta be Horusitzky Zoltán zongoraversenyét, Soproni József és Sári József több zongoraművét. Haydn művészetének csodálója, propagátora. Több Liszt mű újkori- és ősbemutatóját játszotta, pl. a Via Crucis szóló zongora változatának ősbemutatóját is. Ez utóbbi művet hallhattam is vele. Az öregkori eszköztelen, puritán Liszt művek előadása technikailag, érzelmileg és intellektuális szempontból is a legnehezebb feladatok közé tartozik. A művésznő előadása egészen rendkívüli, szuggesztív és elmélyült interpretáció, az előadónak sikerült e monumentális mű lényegéig hatolnia. Van, amikor az előadó találja meg a művet - most a mű találta meg az előadót.

Igényes és alapos pedagógus, aki növendékeit holisztikus, szeretetteljes szellemben nevelte, nem csak a zongoratudásban tett rendet, technikai és zenei vonatkozásban, hanem a kamarazenét és a kíséret művészetét is megkedveltette velük, sőt, a többi művészeti ág irányában is igyekezett érdeklődést kelteni. Tanítványai voltak többek közt Klukon Edit, Eckhardt Gábor, Wagner Rita, Kékesi Judit. Tanítványainak sora gyarapítja a magyar zene presztízsét külföldön is (USA, Kanada, Ausztrália, Finnország, Svájc, Olaszország, Görögország, Ausztria, Belgium, Hollandia).

Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt kitüntetés átvételekor dr. Réthelyi Miklós nemzeti erőforrás miniszter társaságában 2011-ben (EMMI)

2011-ben megkapta a Magyar Köztársaság Arany Érdemrendje kitüntetését. Most a Magyar Művészeti Akadémia Zenepedagógiai Díjában részesül, a magyar zenésztársadalom hálájának és elismerésének szerény jeléül.

Kassai István,
az MMA rendes tagja,
zongoraművész

II.

FRANK OSZKÁR ZENEI ÍRÓ, ZENEELMÉLETTANÁR

Frank Oszkár és Vigh Mariann
(Egészségi állapotára tekintettel lakásán köszöntötték) (MMA)

Frank Oszkár zeneszerző, zeneelmélet tanár idén augusztusban töltötte be 96. életévét. Budapesten született 1922. aug. 24-én.

1949-1954 közt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola zeneszerzés szakán a zeneművészet legnagyobb mesterei, többek közt Bárdos Lajos, Kodály Zoltán, Kósa György, Nagy Olivér, Szabolcsi Bence, Bartha Dénes, Járdányi Pál, Szőnyi Erzsébet óráin vehetett részt. Zeneszerzésre Szabó Ferenc tanította.

Pedagógiai munkássága 1954-ben kezdődött. Első állomáshelye a miskolci Bartók B. Zeneművészeti Szakközépiskola volt, majd 1961-től Szegeden, (JGyTKF), később Veszprémben oktatott zeneelméletet, végül Budapesten, a Liszt F. Zeneművészeti Főiskolán teljesedett ki életpályája. Ez utóbbi

intézményben ismerkedhettem meg tanár úrral én is. Legutolsó munkahelye a budapesti Continuo Zeneiskola volt.

Pályájának kezdetén még inkább a komponálásra (elsősorban kórusművek írására) esett a hangsúly, – de az idők múltán érdeklődése egyre inkább a pedagógia felé fordult. A zenei jelenségek iránti vonzalmát nemcsak személyesen, diákjaival osztotta meg, hanem könyv alakban, – a szélesebb nyilvánossággal is.

Frank Oszkár, Nógrádi Péter, Tóth Péter (háttérben) és Vigh Mariann (MMA)

Rendszeresen publikált is. Sőt, számos kötete zenei szakközépiskolák, főiskolák tananyaga lett. Pl.: A klasszikus moduláció (1970), A funkciós zene harmóniavilága (1973-tól, 3 kiadásban is), Alapfokú zeneelmélet (1994), Hangzó zeneelmélet (kazettás változat, 1997), A romantikus zene műhelytitkai (Akkord, 1999), Ez utóbbival szándéka a XX. századi zene megértéséhez vezető út megvilágítása volt, – az eddig csak klasszikus tanulmányokon nevelődött zenészek számára – harmóniák, formák elemzése révén, – első sorban Schubert, Chopin, Liszt életművét végig kísérve, az egyes művek analizálásával.

Mint egykori növendéke: Kiss Ernő írja: „Nincs tankönyv, melyből pontosabban és komplexebben megtanulhatnánk és megtaníthatnánk a klasszikus, és forma- és harmóniavilágot. ...Módszere a legszigorúbban vett zenei anatómia...”.

Egy másik tanítvány, Eötvös Péter szavait is idézhetjük, a 95. születésnapra szóló köszöntőjéből: „... a polcon sorakoznak a régi kazetták, hat darab Hangzó Zeneelmélet. Ilyenkor természetesen visszatér a 60 évvel ezelőtti emlék és hála a tanításért. Ezért is kezdtem el 25 évvel ezelőtt egy Alapítványt, hogy én is

továbbadhassam a fiatal zeneszerző és karmester generációnak a tudásom és tapasztalatom... Szóval, jó talajba hullott a mag, amit elvetettél."

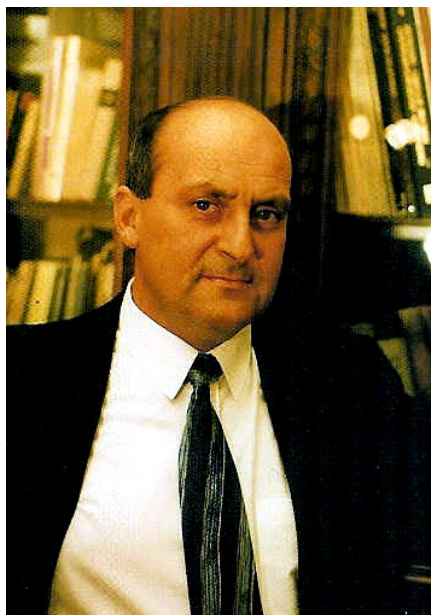
Más valaki (Kemény Erzsébet) pedig a következőt emeli ki köszöntőjében: „... Precíz, türelmes egyéniséged mindig jó légkört teremtett (nemcsak az órákon, de) a vizsgákon is." Végtelen türelemmel oktatta a nem ritkán nehezen kezelhető tanulókat, kivételes humora minden óráján oldotta diákjainak szorongását." Bárki megtapasztalhatta, hogy a viccelődés nem jelent komolytalanságot" "Szeretett bennünket. Türelemmel és odaadással tanított mindig" – írja köszöntőjében Oláh Dezső (1986) – a Trio a la Kodály alapítója.

Tanár úr egész élete a tanításra, a növendékek szeretetére épült, és ezt egész életükben maradandó kincsként hordozzák. Isten éltesse, vigyázza, segítse életében és majd azután is!

Nógrádi Péter,
az MMA rendes tagja, zeneszerző

III.

NÁDOR GYÖRGY ZONGORAMŰVÉSZ-TANÁR

Nádor György ([Zeneakadémia Baráti Köre](#))

Nádor György zongoraművész, Professor emeritus, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem egyetemi tanára. Tanulmányait a Bartók

Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában és a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen végezte Zempléni Kornél és Wehner Tibor irányításával. Posztgraduális tanulmányokat folytatott a moszkvai Csajkovszkij Konzervatóriumban. 1968-tól a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanára, 2013-tól professor emeritus.

A 70-es és 80-as években rendszeresen koncertezett Magyarországon és világszerte. 1982 és 1985-ben Kiváló Tanár kitüntetésben részesült.

A világ számos városában, egyetemén vett részt a legnagyobb nemzetközi zongoraversenyek zsűrijében. Sydneytől Tokióig, Stockholmtól Texasig.

Magyarországon több nemzetközi versenyen zsűrizett: Budapesten a Liszt Ferenc Nemzetközi Zongoraversenyen több alkalommal, a Szegedi Bartók Béla Nemzetközi Zongoraversenyen és Budapesten a Ferenczi György Chopin Versenyen.

Mesterkurzusai nagyon sikeresek világszerte, Japánba 30 éve hívják meg rendszeresen.

Nádor György tanít [\(HAON\)](#)

Tanítványai a világ minden táján nyertek díjakat rangos versenyeken és járják a világ koncerttermeit, tanítanak külföldi egyetemeken.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem tanári karának több volt tanítványa a tagja.

Álljon itt egyik legsikeresebb tanítványának, Fülei Baláznak visszaemlékezése tanáránál eltöltött éveire:

„Kitüntetés számomra, hogy tanítványa lehettem, kezei alatt váltam önállóvá. Mindig elvárta, hogy csak úgy jelenjünk meg a zongoraórán, hogy megtesszük a tőlünk várható legtöbbet. Kiváló pedagógiai érzéke hagyta bennünk működni mindazt, ami a tehetségünkből sarjadzott, ami ösztönösen jó volt. Észrevétlenül hagyta ezáltal egyéniségünket kicsúcsosodni. Ahol túlzásokba estünk, ott utolérhetetlen ízléssel metszette le a stílusba nem illő túlkapásainkat. Azonban ha művészileg meggyőztük elképzelésünkről, mindig elfogadta, és saját véleményével kiegészítette. Így hagyta végül a művészi kérdéseket ránk: ezáltal váltunk éretté. A professzor úr meg tudta őrizni lelki és szellemi frissességét és szabadságát, ezáltal lehettünk kezei alatt ugyanolyan szabad művészek. Nála a fiatal zongorista megtanult zenét teremteni, mert Nádor György maga is teremtő erejű muzsikos, akinek keze alatt a zene nem elhangzik, hanem megszületik.”

Több évtizedes pedagógiai munkássága, példamutató emberi és művészi magatartása Nádor Györgyöt a legkiválóbb magyar muzsikosok közé emeli.

Dubrovay László,
az MMA rendes tagja, zeneszerző

IV. TÓTH FERENC ÉNEK-ZENETANÁR, KARNAGY

Tóth Ferenc

Tisztelt Akadémikusok!
Tisztelt Egybegyűltek!
Tisztelt Kitüntetettek!
Tisztelt Tóth Ferenc!

És most had mondjam kicsit szubjektívebben:
Drága Feri bácsi!

Komlói szvit (Lerchné dr. Egri Zsuzsa) című életrajzi összefoglalóban külön bekezdésben szólsz, „Mulasztásaim” címszó alatt...

Most nekünk kell ezt mondani: mulasztásban vagyunk. A magyar zenei élet, a magyar pedagógia, a magyar zenepedagógia súlyos mulasztását próbáljuk most jóvátenni. Tudom megkésve, de a magyar közmondás szerit „Jobb későn, mint soha!” A Magyar Művészeti Akadémia nevében is kérem, bocsásd meg késlekedésünket. Az ő képviselőnkben állok itt, hogy túláradó érzelmeimet kicsit palástolva dicséretet zengjek Rólad.

Egy szabolcsi Szabó áll itt előtted, hogy méltasson egy baranyai Tóthot. Ez nem tűnik túl ünnepélyesnek. Ezek a családnevek nem különlegesek, sok van belőlük, átlagos magyar családnevek. Ők a nemzet napszámosai, egyszerű közkatonák, sorsfordító időkben igazi végvári vitézek, de a legendák szerint akár a nemzet megmentői is lehettek, vagy lehetnek! Lehet, hogy Kodály is erre gondolt, amikor híressé vált mondatait fogalmazta: „Nem az a fontos, hogy ki az Operaház igazgatója, hanem az, hogy ki az énektanár Kisvárdán”, (Komlón). ... mert Magyarországnak ilyen elszánt, megingathatatlan közkatonákra van szüksége – békében is, hát még most háborúban, akiknek a vállán nyugszik egy szebb és boldogabb magyar jövő ígérete és lehetősége. Szabó közkatonája most a komlói Tóth várkapitányt jött dicsérni, a tántoríthatatlan végvári hőst!

Már évtizedekkel korábban munkatárssal, tanítványaiddal, sokan másokkal együtt tudtuk és csodáltuk benned: az emberséget, a megalkuvás nélküli magyarságot, a nemzethűséget, a prédikátori hitet, a mindent átlépő megingathatatlan, de elsősorban tanítványaid iránt érzett elfogadó szeretetet. Bár sokan hasonlíthatnánk Rád ebben a kis országban!

Rajongva figyeltük minden mozdulatodat, minden gondolatodat, áradó szeretetedet, irigylésre méltó egyenes tartásodat. Jóságos arcodnak az évtizedek során egyre mélyülő huncut barázdáit, amik mind mágikus szemeid felé futottak, összegyűjtve, mint kifogyhatatlan szeretet patakok azt a csak sejthető eredetű energiát, amivel csaknem mindenkit meggyőztél a magyar kultúra fontosságáról, Kodály nemzetnevelő igazságáról. Aki valaha is találkozott Veled tudja, miről beszélek. Az értők ebből a sugárzásból sok mindent magukkal vittek, s igyekeztek ezt az ellopott energiát okosan továbbadni.

A földrajzi távolság túl nagy volt ahhoz, hogy legendás munkásságod mindennapjait végig követhettem volna. De az a néhány kivételes találkozás a Komlói Nemzetközi Gyermekkorús Fesztiválon, ami minden biztonnal életműved fontos tartóoszlopa volt, az ott együtt eltöltött napok, elegendők voltak arra, ahogy mondani szokták tudjam, mi egy húron pendülünk. Mint kisas, aki véletlen keveredett a szakmába, korábban ugyan kételkedve, de sokszor hallottam az általam akkor még csak a hallomásból ismert karnagyról a felfokozott mondatot: „a komlói Tóth Feri az fantasztikus, az egy varázsló!”

1978-ban, amikor mi először jártunk a komlói fesztiválon, mint a kimondhatatlan *nevű a nyíregyházi 4-es számú általános iskola gyermekkorusa* és később még sokszor Sikondán, egy vendéglőben a meghívottak vacsoráján találkoztunk. Mint a fesztivál spiritus rektora asztalunkhoz ültél, s egy pohár vörösborral köszöntöttél bennünket, ismeretlen kis nyíregyháziakat. Közvetlenséged, befogadó, áradó szereteted minden szorongásunkat eloszlatt. Megvolt a közös nyelv is. Zenéről, magyarságról, jövőről, hitről. Ezen az estén azt is megértettem, hogy jöhetett létre egy kis bányász városban egy ilyen jelentős nemzetközi fesztivál. Személyiséged meghatározta a fesztivál légkörét, a belőled sugárzó barátság, mint fertőzés, átterjedt a résztvevőkre, kórustagokra, vezetőkre. Minden pillanatban éreztük vigyázó szeretetedet, így gondtalan, boldog napokat töltöttünk Komlón. Nehéz megfogalmazni a lényegét. Keressük a szavakat szakmabeliek, barátaid, kínlódunk a fogalmazás nehézségeivel, hogy írjuk le a lehetetlent. A hozzád látogató külföldi csoportok mind-mind ezt a titkot kémlítették. A magyarok értik a szavak jelentését, azt is sejtik, hogy a szavak mögött van a lényeg. Te tudod, hogy mi a titok, Te tudod, honnan jön a benned lévő erő. Kányádi szavaival: „Valaki jár a fák hegyén...”

Ha jól tudom, december 20-án ünnepled 90. születésnapodat. Erre a kilencven évre visszatekinteni nagy vállalkozás. Lerchné dr. Egri Zsuzsa a 80. évfordulóra – némi kényszer alkalmazásával – elérte, hogy emlékeidet egy könyvben összefoglalhassa. Tanulságos olvasmány! A bányászfalu szegény kis Ferikéjéből hogyan lett mindenki Feri bácsija, Komló város kétszeres díszpolgára, a Makarenkó Pedagógiai Gimnáziumtól a belvárosi Kodály Iskola világszerte ismert tanára!

Első személyes találkozásod Kodállyal meghatározta a folytatást. Azt gondolom, azok között a különleges Nagyok között tarthatunk számon, akik az úgynevezett „Kodály módszert” megértették és hitelesen képviselték. Akik pontosan tudták, hogy a relatív szolmizáció kivételes lehetőségei mellett, a módszer lényegesebb része az ember formálása, nevelése. Legendák keringtek az énekóráid irodalmi és történelmi kitekintéseiről, tantárgyi koncentrációjáról, már akkor, amikor erről még a pedagógiai tudomány semmit sem tudott.

S mit kaphattak Tőled a visszaemlékező hálás és boldog növendékek, a mozdonyvezetőtől a jogász doktorig? A magyar népdalokon keresztül megélt nemzettudatot, magyarságot, minőséget, más nemzetek dalain keresztül kitágult világlátást és mindenekelőtt a legmagasabb művészi igényt, leginkább Kodály és Bartók kórusművein keresztül. Ismerem a Harasztosi legények történetét és azt is tudom, hogy a rajongott Kodály művek között a Lengyel László és a Pünkösdlő mellett az Angyalok és pásztorok is előkelő helyet foglal el életedben. Tanítványaimnak, egyetemi hallgatóimnak gyakran mutattam az általad vezényelt Angyalok és pásztorok egyik koncertfelvételét. Ha valaki ezt meghallgatja, a laudációmra már nincs is szükség!

Erősen elfogult, szubjektív gondolataim után mindezt alátámasztandó következzen néhány konkrét visszaemlékezés Lerchné dr. Egri Zsuzsa Komlói szvit, Tóth Ferenc életútja több tételben című könyvéből:

Kollégaként tiszteltem és elismertem Feri kiváló képességeit és tehetségét. Elhivatottságát csak példaként tudom említeni. Sok hasonló tanárra lenne szükség... Amit tőle tanultam az a gyermek és a tanítás szeretete volt. Alázat és tisztelet önmagunkkal és másokkal szemben. Tudom, mit akarok tanítani, meddig szeretnék eljutni, de a tananyagnál mindig fontosabb a gyermek. Velük és általuk kell élni a tanítás minden percében. *(Antal Elemérné Éva)*

...akkor tudatosult bennem, hogy apa milyen fantasztikusan művelte a hivatását: színész volt a tanteremben, amellett ének, irodalom, történelem és nyelvtanár, ha kellett testnevelő, ha kellett matematika szakos. Nekem ne mondja senki, hogy az ének tanítás nem fontos! De ezt minden volt kodályos tudja! *(Tóth Kata, Tóth Ferenc lánya)*

Csaknem mindent megtanultam a zenei általánosban, ami a főiskolához kellett, amit éppen ezért szinte tanulás nélkül csináltam végig. Azóta is kutatom, hogyan lehet egyszerre 120 gyereket lekötni, hogyan lehet velük elfogadtatni a felnőttek igazát, és hogyan lehet egy tanárt rajongásig tisztelni. *(Antal Gábor igazgató)*
Feri bácsi pedagógusi csodája az, hogy nem csupán énekelni tanított professzionális színvonalon, hanem komplex módon nevelt, fejlesztett, alakított

bennünket, hogy értéket teremtő, értéket igénylő emberekké váljunk. *(Szabó Gabi jogász)*

Azt hiszem az a titka, hogy mindenegyes kórustagot, tanítványt mélységesen tisztel és szeret és ez hatja át egész munkáját. *(Antal Zsuzsa német tanár)*

Feri bácsi személyének kisugárzásával nem annyira a zenét, mint tantárgyat tanította, hanem azon keresztül az emberhez való méltó életet, a fogékonyságot megannyi szépre és jóra. *(Király Csaba zongoraművész)*

Megtapasztalhattam tanítványai felé sugárzó szeretetét, megcsodálhattam szakmai tudását és megtanulhatatlan pedagógiai érzékét, megkérdőjelezhetetlen tanári személyiségét. ...mindig megerősített abban, hogy nemzeti kultúránk megőrzésének egyik záloga, ha Kodály szellemi örökségéhez hűek maradunk. A hitteli tanítás, a magyar hagyomány és a magyar történelem hiteles értelmezése őszinteség és szeretet. A következetesség és a gyöngédség olyan keveréke, amelyik magával ragadja és tanítvánnyá teszi a gyermeket. Mindig vezet, mindig jutalmaz, mindig adakozik. Ezáltal fegyelmez és életre szóló útavalót ad magyarságból, zeneszeretéből, emberségből észrevétlenül. *(Erdei Péter Liszt-díjas karnagy)*

Tanárségédként több ízben magyar-ének szakos csoportot vittem ki hozzá órát látogatni. Sosem felejttem el azokat a fiatalokat, akik meghatódva és lelkesülve jöttek ki az óráról. Hát ilyen pedagógia is létezik? Hát lehet ennyire élvezetesen tanítani? Hogy a gyerekek megbűvölten csüggnék a tanáron, szinte ki sem akarnak jönni szünetre? Egy alkalommal az irodalmi tanszék vezetője is velünk tartott. A megbeszélésen ezt mondta a hallgatóknak: Legyenek büszkék rá, hogy magyar-ének szakosok. Egyetlen tantárgy keretében sem lehet a gyermeki lélek mélyére hatolni annyira, mint ebben a kettőben. És Tóth tanár úr órája maga a költészet. *(Tillai Aurél professor emeritus, Kossuth díjas zeneszerző-karnagy)*

Abban a szerencsében részesültem, hogy kisiskolás koromtól Tóth Ferencnél tanultam. Ez a 8 év meghatározta egész személyiségfejlődésemet. Nehéz valamiről írni, beszélni, ami evidens. Hisz gondoljunk bele: mitől szép egy virág. Összetevőinek felsorolása elképzelhető külön-külön is, de teljességét csak egészben lehet megragadni. Ilyen volt Feri bácsi is. Maga a módszer, melynél Kodály Zoltán sem álmodhatott volna szebbet. Embersége, műveltsége, a

magyar kultúra iránti szeretete, a kórusirodalom hihetetlen ismerete biztosította azt, hogy aki tanítványi kapcsolatba került vele, az élményszerű éveket tölthetett el a társaságában. Mindig lángoló, ügyszerető lelkesedése és a gyerekekhez való rendkívüli érzéke egyedülálló a magyar pedagógiában. Az ő példaértékű életpályája minta lehet. Legyen is mindenki számára! Egy nagyon nehéz korban, egy szocialista bányászvárosban hozott létre olyan értéket, vezetett olyan gyermekkórust, működtetett olyan szakmai műhelyt, amelyet a hálás tanítványok nem felejtnek el, mert bennük, bennünk él. Ahogy az is, hogyan kell teljességre törekedni, hogyan kell bátor akarással magasra szállni mindaddig, míg *él nemzet e hazán!* (Gyöngyössy Zoltán fuvolaművész)

A Magyar Művészeti Akadémia nevében őszintén gratulálok a megkésett elismeréshez, 90. születésnapod alkalmából Isten éltesen sokáig!

Szabó Dénes,
az MMA rendes tagja, karnagy

Szerkesztette: Vigh Mariann (MMA)